

Szürke történetek

II.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

John. L. Lauer

Szürke történetek

II. kötet

Országos Széchényi Könyvtár

MORVAY ZOLTÁN

SZÜRKE TÖRTÉNETEK

ELBESZÉLÉSEK

MÁSODIK KÖTET

Révész Béla kiadása

Marosvásárhely

Minden jog fenntartva

326.741

STANISZLAV SZÉKELY KÖNYV:

B 3714/1993

LELTÁRI SZÁM

Révész-nyomda Marosvásárhely

A deres meghalt

Országos Széchényi Könyvtár

1912. évi kiadás

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A kisvárosi szalon kopott butorain bágyadt fénynyel táncoltak keresztül az októbertvégi napsugaraks a délutáni csöndben csak egy nagy, régi, faragott állványos óra kegyegése hallatszott s a szegényes fényüzéssel berendezett szobára valami bánatosan nyomott hangulat borult.

Schmidt, a kapitány felállt.

— Megyek már, Malvin, — mondá arcát megdörzsölve, mint aki rossz álomból ébred s a hölgykeze után nyult.

Malvin, egy égő fekete szemű leány, kezét nyújtá a tisztnek és vontatva mondta:

— Menjen Schmidt és bocsásson meg nekem — ha tud . . .

A katona belenézett az ablakon beömlő késő őszi napsugárkévébe s mintegy magának mormogá:

— Felejtse el, amiket e félórában mondtam önnek Malvin. Felejtse el és

ne gondoljon rájuk. Egy ostoba álmom volt ez nekem . . . Egy gyerekség — már látom — most, hogy késő! . . . — Mert őszülő fejjel a virágfakadásról álmodni, ha nem egyéb is, de tapintatlanság. Mily jó, hogy nem a mamájához, hanem egyenesen önhöz fordultam, így a röstelni valóm is kevesebb . . . Sorsom pedig csak önmagához marad következetes e ténynyel — hogy itt kosarat kaptam . . .

Valami szomorú mosoly suhant át az ajkán,

ahogy egy tükörben meglátta magát.

— Azt mosolygom, — fordult a lányhoz, — hogy idejövetelem előtt kellett volna tükörbe néznem és nem most! Akkor talán meglátom, hogy egy ilyen deres haju, összeroncsolt arcú öreg embernek, kosárnál egyebet nem adhat semmiféle jóízű hölgy.

A leány igen komoly maradt és szinte fájdalmas hangon szólt:

— Ne kinozzon engem Schmidt. Higyje el, én végtelen tisztelettel és becsüléssel fogok mindig

magára gondolni s barátja
maradok, de barátságnál
egyebet nem nyujthatok.
Nem, mert . . .

A kapitány szavába vá-
gott.

— Hagyjuk ezt, édes
Malvin, — mondá hűvös
udvariassággal, — mert
én is igen tisztelem önt
és nem jól esnék, ha a
valódi ok helyett más ki-
fogásokat hallanék . . . .
Bocsásson meg, hogy fa-
ragatlan vagyok, de én
nem tanultam szépen,
csak őszintén szólni . . .

— És melyiket tartja
valódinak az okok kö-

zül, amelyek közénk to-
lakodnak és elválaszta-
nak? — mondta a leány
valami szomoruan kihívó
hangon és a halvány ar-
cza piros lett.

— Az egy és igaziok
olyan egyenruhát visel
mint én . . . és Tarr fő-
hadnagynak hívják . . .
Ez emberrel, mikor én
láttam, ön mindig hide-
gen, sőt ridegen bánt. És
én rövid látó, azért vol-
tam bátor ma délután ön-
nek és magamnak ilyen
kellemetlenséget okozni.
Mikor jöttem, egy arcké-
pet nézegetett Malvin és

hogy meglátott engem, azt a kendőt dobta reá. A kendő ime lecsuszott és látom, hogy a kép a főhadnagyé . . . Ezzel világos lett előttem minden s én, ki világéletemben keveset forgolódtam az asszonyok körül, nem tudtam, hogy a nők azt imádják, azért epednek, akivel látszólag a legközönyösebben bánnak. Különben igaza lehet Malvin és én voltam az ügyetlen, én, ki előbb észre nem vettem mindezt! És igaza van abban is, mikor Tarnak ad előnyt.

Ő fiatal, szép, deli férfi.
A haja sem ősz . . . Az
ilyen nyomorék öregek-
nek, mint én, ostobaság
a fiatal épekkel konku-
rálni. Tarr különben is
mindig és mindenben sze-
rencsésebb volt mint én.
Szerencsésebb volt önnél
is íme ! . . . Igaz-e Mal-
vin ?

A leány összerezzen-
t s felmeredt szemmel, ij-
jedt arccal nézett a kapi-
tányra.

— Szerencsésebb . . .
rebegé, hogy érti ezt Sch-
midt ?

A kapitányt meglepte

ez a kétségbeesett tekintet, de aztán mosolyogva csókolt kezét és felvette a csákóját.

— Szerencsésebb volt a fiu, mondá derűtséget tettetve — mert szereti ön! . . . Ez pedig végtenül elég! Jól van. Én csakúgy szeretem Tarrt ezután is, mint eddig és önt is Malvin . . . no persze csak mint jó barátnőt — és szivemből kívánom, hogy boldogok legyenek. Ami pedig az ön által részemre felajánlott barátságot illeti, reflektálok reá. Ezt ne felejtse el! . . .

Összeütötte a sarkantyuit s nagy, öles termével meg kellett hajolnia, míg a kis alacsony ajtókon keresztül elment.

Mikor az utcára ért, sietve gombolta ki feszes atilláját. Ugy érezte, hogy ez az aranysujtásos ruha acélból van és meg akarja fojtani. Kardját idegesen rugdosta félre, míg keztyűit gombolta, aztán keserű mosolylyal mormogta nagy, tömött bajusza alatt, amint a városka főutcáján végig ment:

— Hölgyeim, önök rettenetesen egyformák és

én igen dőre voltam, mikor ezt az egyet különbnek tartottam a többinél. Minő keveset tanultam az életben, pedig a java már elsuhant a fejem felett s az össze hajamat behintette dérral . . . S talán ez a dér az, ami a nők szívét elhidegíti tőlem ! . . . Barátság ! ? Férfi és nő közötti barátság ! ? Valami ostoba találta ki ezt a frázist, valami hülye, hátgerincsorvadásos firkász, aki már se férfi nem volt, se nő ! . . . Hagyjuk ezt ! Az ilyesmi nem hozzám illő. Egyszerűen meghal-

tam a mai napon s azon kell lennem, hogy elfelejtsenek! . . .

Levette a csákóját és szép, sűrű ősz haját, ami barna, férfias, piros arcához olyan jól állott. Valami agytífusza volt egykor s a haja egy különös véletlen folytán nem hullott ki, csak megőszült. A századnál azért hívták deresnek az ezredestől kezdve a kantinos kisasszonyokig.

A kapitány a promenad fái alatt ment végig, melyekről egy-egy szellő sohajtásra csak úgy ömlött le a sok sárga, meghalt

levél s e csörgő levelek
beporozták a lakkcsizmá-
ját.

— Az ősz ime a vége
felé jár, — morimogá. —
Nálam is ! És ezt nem vet-
tem észre ! Minő figyelmet-
lenség ! Ilyen ügyetlenül
leélni az életet ! Tavasz se
volt és már itt a hervadás !
Egy sivár élet múltó félben
van, lefutott a maga kiet-
len sziklamedrében s a
partjain sohase nőtt virág !

Kis ligethez ért, amely
a városka dísze volt. E
liget közepén egy magyar
költő szobra állt, aki
egykor majd éhen halt,

de most ércalakjával játszanak a napsugarak és a liget is az ő nevét viseli.

A kapitány leült a kert egyik padjára és cigarettára gyújtott s gondolkozott a veletörténten.

— Malvin tehát sohasem lesz Schmidt kapitányné, soha az életben. Pedig ez olyan édesen hangzott volna: Schmidt kapitányné ! . . .

De aztán megbánta az ellágyulását, dühbe jött, összetörte a cigarettáját és a földhöz vágta.

— Eh, ez a koldussá

lett nagy familia, tudja, hogy ki volt az apám és csak azért adott túl rajtam ! Az apám ? ! . . .

Lelkiszemei előtt egy becsületes, nyirott bajszú arc jelent meg, aki érte annyit fáradt, hogy urrá nevelje. Igen. Előtte állt az öreg Schmidt, a möllersdorfi katonafegyintézet prófosa s ez arccal kedves, rég elfelejtett tájak suhantak elébe. Falvak, hegyek, folyók. És a komor váracs, a börtön, ahol gyermekségét eltöltötte, a halvány emberek, a csöndes udvar . . . Hol

vannak?... Hová lettek?
És a prófosz?... .

Minden megvan szépen, úgy ahogy volt, bizonyára, csak a nyírott bajusszú ember nincs meg többé! A prófosz, a komor prófosz, akit a fia sem látott soha mosolyogni.

Egy esetben emlékszik, hogy ez a megfagyott kedély olvadni látszott.

Akkor történt az, mikor először vitte őt a bécs-ujhelyi kadétiskolába, ahol beiratta, elhelyezte amikor minden rendben volt, hidegen búcsúzott a

gyermektől, aki elfogultan, szorongva kísérté ki. És a prófosz bevonta fiát egy sötét boltozat alá s leolvadni látszott arcáról az a fagyos lárva, mikor gyermekének a következőket mondta:

— És már most itt maradsz fiu. Itt urat nevelnek belőled. De követelem, hogy elfelejtsed Schmidtet, az apádat, a möllersdorfi katonabörtön prófoszát, követelem, követelem, mert különben a lángeszeddel sem mhetsz a kapitányságnál többre! A nevedet is meg-

változtathatod. Légy úr, gazdagon nősülj s ami fő, keress protekciót. És engem elfelejts fiú, felém ne gyere többet, oda a váracsba! Utnak indítottalak, tölled függ, hogy a célhoz érh.

— Hanem egyre figyelj gyerek és ezt jegyezd meg jól! Ha te olyat teszel az életben valaha amiért odahoznak a váracsba, az én őrizetem alá, — én leszek az, aki felveszem az örségelől az első töltött fegyvert és keresztüllőlek vele téged, én édes szép nagy fiam!...

És a zord, nyírott bajszú prófosz megcsókolta ez egyszer a fiát s hideg szemétől rá hullott két könnycsepp a kis kadét gesztenyehajára s ime a kadét hajára hullott két könnycsepp melegét a megöszült kapitány még most is érzi!...

A prófosz pedig ott hagyta a fiát akkor és elment vissza a börtönbe, őrizni a lehullt csillagok gazdáit, akik szomorú halvány arccal mérik végig a möllersdorfi váracs komor udvarát, tompultan nézve, hogy mily lassan

mulnak a napok, a hetek,
az évek . . .

A kapitánynak csodálatosan eszébe jutott mindez, ahogy ott ült fényes egyenruhájában a liget kis kopott padján.

Az arra tévedt dadák hamis szemekkel nézték meg a szép katonát, aki senkit sem látszott észrevenni, csak a levelek hullását nézte, amelyek az atillájára szálltak és bepiszkították azt.

Schmidt kapitány pedig folytatta a gondolatai fűzését tovább. Mert lám, milyen kár, hogy a nyírott

bajusszu prófosz tanácsai-
ból egyet sem fogadott
meg.

Nem tudott sohasem
protekciót keríteni s nem
változtatta meg a nevét,
hanem hivalkodva emle-
gette apját, a möllersdorfi
börtönfelügyelőt. És a
hogy apja megmondta
néki, a lángeszével sem
birta a kapitányságnál
többre vinni. Pedig Mag-
lajnál tizenegy sebet ka-
pott és az ott rekedt hu-
szárok fele az ő, a fiatal
hadnagy hősi bravurjának
köszönhette, hogy a bos-
nyákok agyon nem verték.

De mindez nem számított, mert az érdem semmi és a tudás is semmi! Hogy nőjünk, ahhoz ma pártfogó kell, amit Schmidt sohasem keresett, sőt visszaútasított, még ha kínálkozott is. Nem igen hajlitgatta a hátagerincét nagyurak előtt, sohasem hizegett magánál feljebb állóknak s a kiről látta, hogy számár, annak rettentő hidegvérrel mindig meg is mondta ezt, felfelé úgy, mint felelé. Ha elvitázhatatlan érdemeit nem nézik, már régen kitörlik a nyakát s már sokszor

volt közel ehhez, de egy királyi herceg, aki nagyon szerette őt s a legmelegebb baráti viszonyban volt vele, mint maga is jó katona, végtelenül tisztelte Schmitben a pompás katonát és titokban hogy a kapitány sem tudta, sokszor elsimította a feltornyosult felhőket pajtása deres feje felől.

A törzstiszti vizsgának sohase ment neki, ahogy a körülményeket ismerte, úgy vélekedett, hogy őt úgy sem hagynák valamivé lenni.

A nőülésről is külön

elvei voltak. A gazdagon
nősülő szegény tiszteket
kigúnyolta és igen sokszor
mondogatta előttük, hogy
a lovakkal seftelni nem
szégyen a katonatisztnek,
de a saját bőrével seftelni
útálatos.

Jó, hogy a prófosz már
régen elmúlt . . . Elhagyta
ezt a börtönt, aminek a
neve élet. Mert ha él, el-
keseredik az ő szép nagy
okos fia csonkán maradt
pályáján.

A ligeten hűs őszi, olyan
télre emlékeztető szél su-
hant át és Schmidt kapi-
tány fázóan gombolta be

atilláját s felállt. Igen keltemetlen hangulatban ballagott végig a városon, haza a lakására.

Otthon egy levelet talált, amit a főherceg pajtása küldött, a ki most a rivierán üdült.

A főherceg valami lóversenyre hívta, de a verseny helyének a nevét Schmidt, dacára, hogy már igen jól megtanulta az ő fensége hieroglifjeit olvasni, a legjobb akarata mellett sem tudta kibetűzni.

A kapitány, aki jelenleg a reumás balkarjával

maródizált, nem is sokat gondolkozott, hanem az íróasztala egyik flókjából kivett egy kis csomagot, amiben háromszáz darab százas volt.

Egy husz éves tisztí pályán takarított vagyon volt ez, szaporítva valami kis örökséggel is. Most éppen nála volt a pénz, mert azzal ámitotta magát, hogy meg fog nő-sülni s ez lesz a biztosíték

Keserű mosoly futott át az ajakán.

— A kauciót elfogjuk játszani, — mormogá, —

mivel többé nincs rá szükség . . . . Tudom, — tette hozzá, — hogy, nehezen szabadulok meg tőle, mert én a játékban mindig szerencsés voltam . . .

Az esti express-vonattal elutazott s csak egy hét múlva jött haza.

Mikor megjött, Mátyás a huszárja, jelentett neki: — Murad, a csődör, csodálatosan kigyógyult a takonykórból. Lohonczy hadnagy úr elvitette a kapitány úr ezüst tea-készletét, azt mondta estély lesz nála, ezt a kis levelet hagyta itt. Tarr főhad-

nagy úr háromszor ke-
reste a kapitány urat.

— Helyes, Mátyás. El-
mehetsz.

Mátyás erősen össze-
vágta a sarkantyúit és ki-
ment.

A kapitány pedig fel-
bontotta az ezüstműs
hadnagy levelét, a mely
spártai rövidséggel volt
írva:

— „A kis szöszkével
mulattam tegnap. A fi-
nanciális differenciáim ki-
egyenlítésére kénytelen
voltam elvitetni az ezüst
tea-készletedet. Zálogba
csapattam. 510 koronát

adtak rá. Legközelebb hozom. Ölel barátod (megfordította a kártyát) Lohonczi és Lehotai Lohonczy Tibor cs. kir. huszárhadnagy.”

— Rendben van, felelt a kapitány és csibukra gyújtott a névjegygyel.

Azon nap óta, amikor azt a kosarat kapta attól a szép, szomorú lánytól, mindig a lelkén ült valami keserűen nyomasztó hangulats e kellemetlen érzéstől nem birt szabadulni.

Ledőlt a pipázó hencserére és töprenkedett:

— Szeretem Kõlonics Malvint. Szeretem most is, ha százszor kikoszaraz is, ha elűz is. És bizonyára mindig szeretni fogom, míg eszmélni bírok. Mert az ilyen meglett emberek szerelme nem tavaszi felhõ, amely örökké változtatja az alakját, hanem maga az elmúlhatatlan álmóságot, ami betölti az egész lelket és testet. E szerelem az igazi, a sok könnyelmû vérlobbanás között s ezt az érzelmet a szervezetbõl csak a siri gombák õlhetik ki végkép. Nem tudják ezt a fiatal

lányok és kár, hogy nem tudják! . . .

A kapitány hatalmas füstfelhőket fújt a menyegyzet felé — s csodálatos, — a nyomasztó érzés, amit egy hét óta a szíven hordott, úgy tetszett neki, hogy száll, száll fel onnan s a napsugár által beragyogott aranyos, kékes csibukfüstben ott táncol ez a fekete szellem s vele összekeveredve kirepül a nyitott ablakon, ki az őszi hűvös de verőfényes alkonyatba s ott elenyészik, semmivé válik . . .

— Mert most már,

agyő kis Malvin! Isten
veled utólszor és végkép!
Mivel ha te jönnél hoz-
zám, hogy vegyelek fele-
ségül, akkor sem tehet-
ném . . . Ezen a világon
meghaltunk egymásnak,
mert letört az az arany-
hid is, ami a tőlem elvá-
lasztó mélység két szélét
talán összeköthette volna.
Agyő tehátian édes sze-
reimem és ne háborgassuk
többsé egymás álmát! . . .

És a kapitánynak ride-
gen igaza is volt, mert
— csodálatos — de most
az egyszer nem volt sze-
rencséje a játékban.

Ugyanis többed magával egész nagy vagyont rakott a kir. főherceg egy pompás lovára a versenyben, de mivel a főherceg lovásza gazember volt, Ali Tepelenti, a gyönyörű telivér, az akadálynál deréktörést szenvedett s a rárakott pénz, köztük a Schmidt kapitány huszonhétezer forintja is, úgy semmivé vált, mint a tavaszi levegőben egy szerelmes sóhaj . . .

Ime tehátlan már most megnősülni sem lehet többé, mert Schmidt kapitány elvből sohasem

vesz gazdag leányt nőül,
a kaució pedig oda van.
Ez prózai dolog ugyan,
de nagyon belejátszik
a katonaszerelembe. Mert
lehet, hogy Schmidt kapi-
tánynak vannak szép bu-
torai, értékes festményei,
drága lovai, de mindez
semmi ahhoz, hogy az
ember nőülhessen reá.

S amint csibukjából az
utolsó füstgombolyogot
vitte, szívta ki a külső
hús levegő a nyitott abla-
kon, úgy tetszett neki,
hogy a füstködben most
már a Kolonics Malvin
szép szomorú arcát látja,

az integet felé s mintha bucsuzóan bólintgatna is:

— Igen, igen . . . Isten veled deres! Nem egymásnak teremtetten benünket a végzet, elválunk tehát örökre, végkép! . . .

S röptült, suhant a kép, ki, a végtelen ürbe, mosódott, halványodott, végre nem maradt belőle semmi. Eltűnt, elenyészett.

A kapitány pedig elszundított és kiesett a kezéből a csibuk. Az utazás alatt sosem tudott aludni, jelenleg is két napig volt uton s már 55 órája nem hunyta le a szemét. S bi-

zonyára az álom hatalmába keríti, ha egy szép szőke, mosolygóarcú főhadnagy nem ront a szobájába hatalmas sarkantyúpengés és kardcsörtetés között

A fiatal ember vidáman ment az alvó férfihez és a fülébe rivalt:

— Deres, itt a hadtestparancsnok !

A kapitánynak, a hogy felriadt, az volt az első dolga, hogy az őt háborgató főhadnagy szépen megfésült hajába ragadt s e kapaszkodás segítségével felült a diványon.

— Hát hol van a kegyelmes úr, Tarr? — kérde álmosan. Aztán mosolygott.

— Ott, mondta a főhadnagy s igyekezett a haját rendbeszedni. — Hát nem látod, ott van az íróasztalod — felett a fényképe.

A kapitány felállt és nyújtózott.

— Bolond vagy te fiam Tarr, hát miért zavartál fel?

— Hol csatangoztál öreg? Háromszor kerestelek, mióta odavagy.

— Nizzában is voltam,

meg másfelé. No ülj le Tarr. — Aztán maga mellé huzta a főhadnagyott a diványra s a két tenyerébe vette a fiatal ember fejét és sokáig nézte. Nézte a vetélytársat, akit Kolonics Malvin jobban szeret, mint őt! . . . De e nézésben nem gyűlölködés, hanem olyan csodálatos meleg szeretet volt, amelyen tekintet csak az ő nagy fekete szeméből sugárzott elő.

— Talán párbajod lesz fiu, hogy úgy jártál utánam? mondta a fiatal embert magához ölelve.

Tarr odahajtotta fejét a barátja vállára és szomoruan mondta:

— Az, Kálmán. Párbanom — a végzettel!...

Schmidt eleresztette a főhadnagyot és meglepetten nézett rá.

— Mit beszélsz? Komoly bajod van Ákos?

Tarr csüggedten hajtotta két tenyerébe az arcát és tompán mormogta:

— Agyon kell lőnöm magam pajtás ...

A kapitány szótlánul nézett a fiatal emberre, a kinek örök vidám arca fel volt dülva s akinek

ez a szomorúság sehogys-
sem állt jól s mosolyogva,
atyailag beszélt neki:

— Mondtam már, hogy
bolond vagy fiam. Nincs
olyan valami, amiért egy
fiatal embernek érdemes
volna magát agyonlőni,
kivéve . . .

Tarr a szavába vágott.

— Ilyen „kivéve“ előtt
állok . . .

— Halljuk, — mondta a
kapitány jókedvűen. —
Röviden beszélj és ne ha-
zudj fiu. Ha lehetséges,
segitek rajtad.

Aztán egy faragott szí-
varos ládát tett a főhad-

nagy elébe s mosolyogva mondta:

— Gyűjts rá gyerek, aztán kivele! Majd kihuzlak én a csávából, Ákos fiam! — S meggyújtotta a szivart, amit a főhadnagy a szájába vett.

— Te körülbelől tudnál segíteni rajtam öreg, — mondta Tarr vontatva és elgondolkozott.

De kis időmulva izgatottan ugrott fel, ledobta a szivart egy hamus-tálra s nagy léptekkel járt fel s alá a szobában.

— Ezen képtelenség segíteni, — mormogta.

— A kölyök, — gondolta magában a kapitány, — bizonyára nagyobb összeget vesztett kártyázás közben és resteli bevallani. — Aztán fennhangon folytatta:

— Ákos gyerekem, ha hiszterikus rohamaid vannak és hozzám jössz tombolni, ezen segíthetek, lefogatlak a lovászokkal, a fürdőszobába vitetlek és jegestust zúdítottatok reád, míg magadhoz jössz. Vagy az ugrándozási képességedet akarod bemutatni nekem? Hé, főhadnagy úr, — folytatta emeltebb

hangon — a kapitány ur
ötven órája nem aludt és
ön felzavarta az édes ál-
mából, szabad tudnom
mit akar tőlem?

— Bocsáss meg öreg,
hogy föllármáztalak —
mondta csillapodva Tarr,
— de hidd el az eszem sin-
csen a helyén, egy hét óta
úgy járok-kelek, mint egy
hülye.

Schmidt mosolyogva
nézett reá és elgondolta,
hogy ezt a szép, rossz,
könnyelmű kölyköt iga-
zán jobban szeretheti
Malvin nálánál és helyén
volt az esztétikai érzéke,

mikor a főhadnagyot választotta kettőjük közül. S azzal a csodálatos Jézus-szívével, amilyen az emberiség nagy kárára csak keveseknek adatik, megbocsátott a lánynak is, a fiúnak is és belenyugdott a nemes és igazságos lelkek fennkölt megadásával — mellőztetésébe.

A főhadnagy, dacára a biztatásoknak, nehezen fogott a vallomáshoz, úgy látszott, hogy amit mondani akar, ránézve ropant kellemetlen lehet, mert különben ő, aki természeténél fogva a tulsá-

gig is közlékeny volt, mégis most nagyon tu akodott magában a felett, hogy szóljon-e vagy nem. Végre is úgy látszott, okosabbnak gondolta a beszédet a hallgatásnál, mert nagy kelleetlenül nekifanyalodott:

— Hát tudod pajtás, mikor engem ide helyeztek, emlékezhetsz reá, nekem nem volt egyáltalán itt ismerősöm s te egy familiához vezettél, akiről én is hallottam, hogy valamikor igen gazdag volt, jelenleg pedig szörnyű szegény.

A kapitányon valami kellemetlen érzés kezdett erőt venni, de igyekezett megtartani a nyugalmát.

— Kolonicsékról beszélsz — mondta rekedtens tettetett közönyösséggel.

— Malvinékról, igen — hagyta rá Tarr. — Amint észrevettem, te a mamának udvaroltál . . .

— A mamának! — csodálkozott Schmidt. De aztán észbekapott. — Persze, természetes, hogy a mamának, ilyen ősz fejjel csak nem is udvarolok egy 20 éves leánynak. Nos?

— Nos tehát — folytatta a főhadnagy, — én következképen a leánynyal foglalkoztam. Mit cifrázom ? Tudtam, hogy Kolonics Malvin maga varrja azokat az utólérhetetlen csinos ruhákat az anyjának is, magának is, azért mégis beleszerettem. Ez egy szegény huszárfőhadnagytól bizonyára megbocsáthatatlan ostobaság. De tehettem e róla ?

Schmidt feküdt a széles nyugágyon s maga sem tudta megmagyarázni miért, valami baljóslatu szorongás vett erőt

rajta. A kapitány hallgatott a főhadnagy tehát folytatta:

— És most úgy állok, deres, ide hallgass, hogy a lányt el kell vennem!... Érted-e ezt? Kell! Még pedig rövid időn!

Schmidt felkönyökölt a diványon és meredten nézte a főhadnagyot, aki egy sarokba húzódva morgogta:

— Nekem, nekem vészett meg a vérem!...

A kapitány halálsápadt arccal bámult a főhadnagra és eszébe ötlött a leány kétségbeesett, me-

redt tekintete, mikor azt mondta neki, hogy Tarr szerencsés volt nála. Tehát volt ok az elsáppadásra.

Bent, a szívében halálosan találva, felordított a fájdalomtól a férfi, mikor megtudta, hogy az ő szent virága le van tépve, el van taposva jogtalanúl, egyszerűen csak úgy, mint egy útszéli fű, ami az emberek talpa alá kerül és meg kell semmisülnie. De aztán összeszedte magát és hűvösen szólt :

— Baj ez Ákos. Nagy baj! Hogy nem járt előre az eszed!?

— Halgass meg, — folytatta a fiatal ember izgatottan. — Volt egy nagynéném, akitől negyvenezer forint örökséget vártam. Most meghalt és mindenét valami leánykiházasítóegyletre hagyományozta. Hát nem rettenetesség ez? Ilyen örökséget tenni valakinek?

A kapitány elgondolkozott magában és úgy vélte, hogy ő egy örökségre számítva sohasem mert volna egy szegény leányhoz házasság céljából közeledni. És azt is tudta Schmidt kapitány,

hogy ő neki nem volt az apja, se lovag, se zászlós úr, mint a Tarré, hanem csak egy prófosz, de ő sohasem hagyta volna a vérét úgy megőrülni, hogy egy szegény leányt szerencsétlenné tegyen.

Tarr gondolta, mint vélekedik felőle a kapitány, aki maga volt a megtestesült nemesség s éppen azért vallotta meg neki nehezen e dologot, mert tudta, hogy nagyon elítéli eljárását, de mivel másnak a világon úgy sem mondta volna el és más úgy sem segíthetett

volna rajta, most szinte megkönnyebbült, hogy e nyomasztó titkát közölhette valakivel. Mert alapjában könnyelmű ember volt ő is mint az ilyenek, magukon sohasam tudnak segíteni, ha igazi nagy bajba kerülnek, most aztán szabadabban lélegzett, hogy baját egy ilyen erős karakterű ember is tudja, mint Schmidt s szinte szapora beszéddel, de keserűen folytatta:

— Mert látod, én agyon se lőhetem magam. Hiszen ez még rettenetesebbensujtaná azt a szegény

leányt! Élnem kell akár-
hogyan is! Kivetkezek! Le-
szek postás, vagy mittu-
dom én mi?! És elve-
szem!

Felugrott és izgatot-
tan járt-kelt. Majd meg-
állt és elkeseredve szólt:

— Én, postás?! Aki-
ről azt mondták, hogy tá-
bornoknak indulok!

Schmidt meg volt győ-
ződve, hogy Tarr soha-
sem vetkeznék ki egy le-
ányért, mert sokkal hiubb
és sohasem lenne postás,
mert sokkal lustább, sem-
mint egy terhes hivatal-
ban reggeltől estig dol-

gozzon, magáért a milói Vénusért sem. De az igaz, hogy tábornok lehet belőle, mert a familiája, ha koldus is, de előkelő és nagy befolyású. Megelőzte a főhadnagyot.

— Jól van. Nem szükség, hogy postás legyél. Majd én kölcsönözöm neked a harmincezer forintot — és elveszed Malvint . . .

A főhadnagy hálálkodni akart, de a kapitány nem hagyta.

— Maradj veszteg pajtás! Ez nagy ügy, a szavak mit sem érnek itt.

Te nem is képzeled, hogy mit tettél és azt sem képzeled, hogy én mit fogok most tenni. De ne is képzelősködj, hanem ha a kezeden lesz a pénz, esküdjetek minél előbb.

És aztán a hangja kissé fátyolosra vált:

— S kérlek Ákos, fogadd meg nekem, hogy boldoggá teszed azt a leányt. Fogadd meg nekem arra a meleg barátságra, ami téged hozzám fűz, hogy mindig szeretni fogod, soha meg nem csalogod, senkiért, mert hidd meg, hogy ő jó, nemes,

önfeláldozó s megérdemli,
hogy a sirodig imádd.

A főhadnagy, mint a
gyöngé jellemű férfiak
szoktak — sirt. Sirt és a
kapitány nyakába borulva
mindent megfogadott.

Schmidt gondolta, sőt
tudta, hogy a főhadnagy
megfogja tartani ezt
a fogadást, mert olyan
emlékeztetőt hagy ennek
a fiatal embernek, amelyet
könnyen nem lehet elfe-
lejteni.

— Most eredj haza, —
mondta Tarnak. — Estére
nálad lesz a harmincezer
forint. Hogy miképpen

adod vissza, majd megbeszéljük . . . Majd . . . En ismertettelek meg a leánnyal, kötelességem segíteni rajtad. Ma este akár megtarthatod a legénykorodtól való bucsuzásodat valami torral, egy vendéglőben . . . igen . . . én aligha megyek el, sok sürgős dolgom van. Leveleket kell írnom. Tudod a szivartáska vizimentő-készülék, a találmányom. . . . Egy angol cég alkuszik rá, annak kell hosszú levelet írnom. De lehet mégis, hogy találkozom veletek. Majd meg-

lássuk. No igen és egy hónap alatt megesküdhetsz. Ez divat most. A láz korát éljük. Malvint úgy is az egész világ a menyasszonyodnak tartja, senkisé is fog csodálkozni rajtatok. Eredj Ákos!...

A főhadnagy megölelte Schmidtet és csak annyit mondott:

— Hiszen mindig te voltál az én apám és én voltam a te fiad!...

És elment.

Az utcán szép, fényes sugarakat hintett a lemenő őszi nap s a főhadnagy büszkén kiegyene-

sedve ment végig a korzón, vidáman, boldogan köszöntgetve az ismerősöknek.

— A deres örökké jó fiú volt — mormogá — azt is tudtam, hogy van pénze. Igen összehúzódva fogunk élni és apránként visszaadom neki a kauciót. Meg aztán az apám ötvenezer forintra van biztosítva. Ha az öreg meghal, kikapom a pénzt és kifizetem a derest. Így lesz.

És Malvinékhoz ment. Schmidt kapitány pedig ezalatt számadást csi-

nált, az élettel és önmagával.

Lekönyökölt az íróasztalára és belenézett a semmibe, vagy a levegőbe, ami nem látszik, megfoghatatlan és mégis megtudja ölni az embert: amibe annyi illat és fertelem felolvad, jár, kóvályog, röppen, jön és elmúlik. Mindez érdekes. És az emberek élete a legérdekesebb, röviden élnek és tömérdek gonossággal, pedig az arasnyi létre, érdemes-e annyit és oly végtelenül küzdeni? Ez élethalál-viaskodást in-

kább kacagni kellene, mert nevetséges az, a könnyet-fakasztó szájalomig.

De nem erről van szó. Tarnak 30,000 forintot kell adni, amit megígert, ő neki pedig 5000 forint van az íróasztala fiókjában. A saját kauciójára szánt összegből a versenyek után ennyit hozott haza. Mi lesz tehát?!... És Malvin, a szegény jó boldogtalan Malvin?

A nagy erős embernek tele gyúlt könnyekkel a szeme, habár az arca nem változott.

— Igen, meg kell es-

küdnöd neked, — mormogta, — én édes, egyetlen szétfoszlott szerelmem, meg kell esküdnöd az emberek formaságai szerint azzal, aki nem érdemel meg, de aki már férjed a vér törvénye szerint. Nem tudsz róla, hogy milyen nagyon szerettelek s nem tudod meg tán azt sem soha, hogy én azért haltam meg, hogy te boldogabb lehess. Ne is tudd, ez zavarná a nyugalmadat s a te nyugtalanságod nem hagyna a földben sem pihenni engem! . . .

Aztán felállt s az arca nyugodt, szilárd lett s szeméből eltűnt a könnyfátyol. Schmidt volt újra, a hideg kapitány s míg egy párszor végig sétált a szobában, megalkudott im benne a becsületére féltékeny katonatiszt és az ember, az ember, akinek jelszava nem e világból való volt.

Visszaült az íróasztalhoz, kihuzta egyik fiókját. E fiókban tartotta a hivatalos iratait.

Az ezrednek 37 ezer forint készpénze volt nála, ami a szénaszállítók kifi-

zetésére adatott át neki. Aranykötegek és bankók, vadonat új pénz, ami a csomagolásból most volt először kibontva.

A legnagyobb hidegvérrel számolta össze a pénzt. Kivett belőle harmincezer forintot és egy borítékba tette, aztán elővett egy levélpapírt és a főhadnagynak írta. Majd civilbe öltözött és a levelet a pénzzel együtt átvitte a főhadnagyhoz, aki közelében lakott.

Tudta, hogy Tarr nincsen otthon. A legénye, egy nagy oláh fiú, nem

ismerte meg a századost civilben s Schmidt letette a csomagját a főhadnagy íróasztalára s rátett nyomatéknak egy ércből öntött, hiányosan öltözött görög istenasszonyt.

Aztán végig járta a város utcáit a csendes őszi estén Élvezte a levegőt, a holdfényt, a járó kelő embereket, akiket más-kor észre sem vett. Végre elment a Malvinék ablaka alatt, melyeken át nagy világosság áradt ki. Felnézett az ablakra, hosszasan az árnyból s maga elé képzelte a leányt, akinek

a főhadnagy azóta megmondta, hogy minél előbb esküdni fognak. Maga elé képzelte sugárzó, boldog arcával s elgondolta, hogy e boldogságért érdemes feláldozni, a Malvin boldogságáért szives készséggel fel lehet áldozni egy eltévesztett, rossz életet.

Este tizenegy óráig járt-kelt, végre hazament a lakására.

A „Keresztes Lovagokhoz” címzett vendéglő udvarán ugynevezett „téli kert” állt, amely arról volt

nevezetes, hogy téli időben majd megfagyott, nyáron majd megsült a n. é. közönség benne. Hanem azért mindig tele volt. Jelenleg a kert hátulján, porral vastagon fedett, kopott műpálmák és a hegyekről áimodó, de dézsákban nyomorgó lucfenyők között deszka alkotmány állott, melyen igen hiányosan öltözött hölgyek énekeltek még hiányosabb iskolázottsággal.

Ez alkotmány, a hamis hangon éneklő hölgyek és zongora zavaros

hangja, a falragaszok szerint „Magyar Daltársulat” nevet viselt.

Jelenleg a társulat csil-laga, Bella kisasszon bá-jolta el a jobbára férfiak-ból álló társaságot, nem annyira a hangjával, ha-nem inkább mélyen ki-vágott ruhájával s gyak-ran mutogatott csipkés nadrágjával.

A direktor-karmester ádáz dühvel dőngette a boldogtalan zongorát és rettenetes pillantásokat vetett a hamis szemű és hamis hangú leányra, aki fumigálva igazgatója zon-

goráját, — hol előtte, hol alatta, hol felette járt az énekléssel s kétségbeejtő hidegvérrel kacsingatott egy sarokban ülő, hangos társaságra, amely katonatisztekből állt. S őnagysága mindent elkövetett, hogy a huszárok figyelmét magára vonja, ami sikerült is, amikor rekedten, de hatalmasan megemelt szoknyával elkezdte énekelni az elcsépeelt keringőt:

„Londonban van sok fényes utca“ . . .

A tisztek mosolyogva s halk megjegyzéseket

téve nézték a hölgy küszködését s mivel látták, hogy nemigen boldogul, minden röstelkedés nélkül kezdtek segíteni neki, énekelve a keringőt.

A katonák a Gyergyókeresztesi Tarr Ákos főhadnagy úr legényi „halotti torát” ünnepelték, aki szótfogadott a kapitánynak s már ma este megtartotta a könnyelmű élettől való búcsuzkodó lakomát.

Lohonczy hadnagy, kit azzal gyanusítottak a századnál, hogy „Mars” álnev alatt tárcákat ír a la-

poknak, egy emlékiratot olvasott fel a kompániának, amitől azok oldalnyillalást kaptak és nevetőgörcsöket, pedig a címe eléggé szomorú volt: „Egy halálra ítélt utolsó napjai“, de a tartalma tele volt minden szemenszedett gazemberséggel s a piocén korszaktól napjainkig kitalált csipkelődésekkel, melyekkel valaha vőlegény-embert lehetett szekirozni.

De Tarr főhadnagy boldogan mosolyogva hallgatta a rovására kacagókat s a sunyi Lohonczy

felolvasását s ezenközben feketekávét itatott egy mellette széken ülő fertelmes nagy, piszeorru buldog kutyával, mely Hamlet névre haligatott s kéjesen hunyorgatott a szemeivel és nyalta a száját a fekete kávé után.

Egy kadét-őrmester már meglehetősen be volt rugva és bizalmasan fordult a főhadnagyhoz s a részeg emberek bárgyuságával vigyorgott:

— Főhadnagy úr te, fogadjunk, hogy Bella kisasszony sejti, hogy elvesztél a mai nap után az ő

számukra s azért keresi
ma este folyton szemei
nyilával az Achilles-sar-
kat rajtad.

— Meglehet, — nevetett
a főhadnagy, — hogy ez a
hölgy az én sarkamat ke-
resi, de a nyilai téged ta-
lálnak. Köszönöm fiu,
hogy e harcban „melled
volt a véd-paizs“, — szólt
hamis pátosszal. — Áldo-
zatkésztségedért kivisz-
szük, hogy ez a „leg-zebb
rózsaszál“ neked viritson.
Látom, hogy a hideg lel
érte. No ne restelkedj,
kölyökkoromban én is
csak ilyen voltam, ha

szoknya közelébe jutottam.

A kadét sértődve állt fel és a berugottak naivságával mondta:

— Főhadnagy ur kérek, azt hiszem, hogy e sértés után, szives lesz holnap a lovagló iskolában reám lövöldözni s aztán én is terád . . .

Lohonczy, a hadnagy rászólt a fiatal emberre:

— Kadét ! Ül le, anynyit mondok és igyál vagy kacsingass Bellára, vagy dalold a Bob herceget, de bolondokat ne beszélj, mert elkardlapozlak.

A kadét leült és megalázott emberekről dörögött, akiknek az önkény nem ad elégtételt. De mikor az éneklő hölgy az asztalukhoz jött tányérozni s neki sikerült megcsipni a Bella kisasszonyt, mezeitelen karját, kibékült a világgal és a főhadnaggyal is.

E percben egy huszárkáplár jelent meg a télikert ajtajában, mentésen, patrontással, valami napos s egyenesen a tisztek asztalához sietett. Rettegetesen összevágta a sarkantyuit és tisztelgett.

Aztán kemény, de halk hangon, hogy az odafigyelő többi vendégek meg ne hallják, recsegte :

— Főhadnagy urnak alásan jelentem, kapitány ur, a deres, agyonlütte magát. Tessenek a lakására jönni, az ezredorvos ur izente.

A tisztek először elhölve néztek egymásra, aztán pedig, mint akik nem bírják elhinni a dolgot, fordultak oda a káplárhoz; különösen Tarr volt halálsápadt, mikor a káplárt kérdezte:

— Mit mondasz ? . . . A

kapitány?... Schmidt?...
Meghalt?

A káplár észbekapott, hogy az elébb nem jól fejezte ki magát, a századnál szokásos nevén említve a kapitányt. Sietett kiigazítani a hibát.

— Jelentem alásan, igenis a Smity kapitány ur lűtte agyon magát. Az orvos ur most kötötte fel az állát.

A tisztek felálltak. Elpárolgott a fejükből egy pillanat alatt minden mámor. A kardjaikat felkötötték és szó nélkül mentek a kijárat felé, de Tarr

alig birt a lábán járni. Szédült a feje.

— Schmidt, Schmidt, — mormogta. — Ilyen eset!

Bella kisasszony pedig a pódiumon mérgesen rikoltozta utánuk a kerिंगőt, mitsem törődve a gikszerhalmazzal és a zongorázó igazgatóval, aki azt sziszegte föl neki, hogy ha nem figyel, lehúzza a félhavi gázsiját. Ő, csak az elmenő tiszteket látta s mint a héja az elfutó csirkére, úgy nézett utánuk.

A tisztek pedig elmentek a kapitány lakására.

Az ezredorvos fogadta őket és Mátyás a huszár, aki siratta szegény, a jó gazdáját.

Az öreg ezredorvosnak mintha fojtogatta volna a torkát valami, mikor azt mondta :

— Nézzétek, Schmidt, a derék fiu, nincsen többé !

A főhadnagy, a hadnagy és kadét, megilletődve álltak meg a pipázó ajtajában és szó nélkül nézték a százados hulláját.

Schmidt, a jó Schmidt, a kedves jó vén fiu, ott feküdt a perzsapokróccal

leterített nyugágyon, összeroncsolt arcát a tenyerébe hajtva, mintha csak déli álmot aludnék. Nem látszott rajta semmi vér, semmi seb. A piros golyós lámpa beszórta fényével és ez még a halálsápadtságot is eltüntette róla. Kendő helyett egy vastag fekete selyem szalag volt az állára kötve, mint egy viharszif és nem hanyatt feküdt.

— Már meghült, mikor ide jöttem, mondta az orvos és a hullagörcs megmeresztette a tagjait, nem lehet kinyújtóztatni, ami

nem baj, egyszerűen nem fogjuk kiteríteni, ilyen helyzetben tesszük a korporsóba.

Tarr odament hozzá s a főhadnagy elfelejtette, hogy ez az ember neki kauciót ígért, elfelejtette, hogy attól a jövő boldogsága függ, zavart agyával nem bírt gondolkozni, csak Schmidtet látta, a kedves pajtást, lehajolt hozzá s megcsókolta azt a hideg homlokát.

— Miért tetted ezt ember — mormogta — miért keserítettél el így bennünket ? ! . . .

Az ezredes is megérkezett, már az ajtóban dörögött:

— Doktor, doktor, hát nem lehet segíteni rajta?

— Vége, — sóhajtott az öreg orvos.

Az ezredes, aki igen szerette Schmidtet, sokáig nézte a hullát, aztán halkán mondta:

— Érthetetlen, igazán érthetetlen. — Majd a tisztetekhez fordult:

— De hát nem tudtok, semmit sem az okául?

Nem szólt senki, mivel hogy nem is tudtak volna semmit sem mondani.

Schmidt rendezett anyagi viszonyok közt élt. Sőt úgyszólván gazdag volt. Értékes berendezése, festményei, drága lovai voltak.

Végre a kadét felfedezett egy levelet az asztalon, ami az ezredesnek volt címezve.

Az ezredes megnézte a levelet. Sokáig nézte és a levegőbe is sokáig nézett. Valami gondolat suhanhatott át az agyán, mert a levelet bontatlanul a zsebébe tette.

Aztán végig nézte az íróasztalt. Az írásokat

összerakatta, és összeköt-
tette s rendeletet adott,
hogy ő hozzá vigyék. 13
ezer forint készpénzt ta-
láltak, az ezredes azt is
magához vette. Lohonczt
pedig megbizásokkal látta
el a temetést illetőleg.

Tarr egy sarokban ült
a halott lába felől egy szé-
ken, szónélkül mint maga
a halott.

Mátyásnak is útastá-
sokat adott az ezredes.
Jelesen, kijelentette, hogy
ha bömbölni mer, levágja.
Másodszor pedig, hogy
mindent bezárjon s hogy
a nagy szalonból hordja

ki a lovással a butorokat reggelre.

S mikor az intézkedésnek vége volt, odament a kapitány holttestéhez és kezét a hulla fejére tette.

Sokáig nézte szótlanul a halottat, aztán hirtelen ott hagyta és szokásos hideg hangján mondta:

— Mehetünk urak.

S elmentek. Ki erre, ki arra. A hadnagy hal-
kan mondta a kadétnak:

— Szegény Schmid-
tem, nálam van most is a
teás szervizze.

Tarr szó nélkül vált el
tőlük és úgy ment haza,

mint akit irgalmatlanul fejbe vertek.

A legénye csak bámulta a gazdáját, aki mindig fütyölve tért meg hajlékába. Gondolta, hogy szörnyű részeg lehet, tehát jó lesz vele ki nem kötni, de mikor a ruhákat húzgálta le róla, látta, hogy egészen józan.

— Egy civil, — jelentette hidegen, — egy levelet hozott a főhadnagy urnak.

— Miféle civil?

— Nem ismertem. Letette a levelet az íróasztalra.

Tarr kizavarta a legényét és közönyösen bontotta fel a levelet. S csak akkor hűlt el, mikor elébe ömlött egy rakás pénz.

Ez a szerencsétlenség egészen kiverte fejéből a saját baját s csak akkor kezdett eszmélni, hogy mit beszélt Schmidtnek és mit ígért az ő neki.

Előtte volt a pénz s a levelet valami szörnyű sejtelemtől szorongatva nem merte elolvasni, csak nézte, nézte.

— Tehát ezt Schmidt írta? Az a Schmidt, akit az előbb meghalva látott

feküdni a pipázó divá-
nyán. Az a Schmidt, aki
ma délután még vidáman
beszélgetett vele, ugya-
nazon a díványon, amely
halálosága lett. Az a
Schmidt, aki neki egy ret-
tentő összeg pénzt és egy
boldog jövőt ígért s azt e
pénzzel igyekezett is meg-
adni. Az a Schmidt, aki
többé nincs! Nem lehet
azt elhinni!

Megolvasta a pénzt
az aranykötegeket is ki-
öntötte a nagy boritékból,
a bankókat is, 6 1/2 00 ko-
rona, egy fillér hja sincs.

S halálos félelemtől

szorongatva kezdte olvasni a levelet, amely nyugodt, határozott vonásokkal volt írva:

„Édes fiam Ákos!

Itt szólok hozzád utoljára most én, aki téged annyira szerettelek s ne essél kétségbe, ne átkozódj Te, aki melegen vonzódtál hozzám.

Itt van a biztosítékod, amit ígértem. Ez rendben van. Tehát elvárom tőled Ákos, hogy boldoggá tedd azt a szegény leányt.

És most elmondok neked egyet-mást, amit el kell mondanom.

Te pénzt kértél ma tőlem, én pedig úgyszólván az egész vagyonomat elvesztettem azon a külföldi lóversenyen. De neked a pénz olyan dologra kellet, a miért ez az áldozat, amit hoztam értetek, semmi eskötelesség. Mert két ember boldogsága, mindig megér egy eltévesztett rossz életet, egy olyat, mint az enyém volt. Két olyan ember boldogsága, akiket én végtelenül szerettem.

Mert hallgass meg engem Ákos és ne légy féltékeny reám, a most már

halott emberre. Én szerettem a te menyasszonyodat. Őt. Neki és nem az anyjának akartam udvarolni, de meggyőződtem, hogy csak téged szeret, visszavonultam és ezzel az egész életem nem ért egy fületlen gombot.

Figyelj! Pénzem nem volt, te pedig olyan dolgokat említettél nekem, hogy a ki ilyen titkokat meghall, annak segíteni okvetlen kell.

Én tehát rendeztem e dolgot. Jól van. Ítéld el és vess meg, engem a katonát, tettemért s még em-

lékemet is töröld ki az agyadból. De itt, e körülménynél, én a magam sajátos gondolkozásával, igen nagy ostobaságnak tartottam azokat a törvényeket, a melyeket az emberek a becsület fogalmáról a maguk kellemetlenségére felállítottak. Én megtettem, a mit tettem és senkinek semmi köze hozzá. Magam felelek az előtt érte, akinek felelni talán kell, én aki örökéletemben becsületes voltam, aki soha még gondolatban sem csaltam meg senkit. Én végeztem és a

mai nappal még az emlékem is megszűnt lenni. Végem van mindenekre nézve. Ti reátok is. A pénzt, amit adok, egy olyan valakitől vettem kölcsön, akinek nem fog fájni ez a veszteség, meg különben is kárpótlom némileg. Az Államtól vettem el. Kényszerítettem az öszszességet, hogy rajtad segítsen, ha a rendszer rossz és nincs gondoskodva az emberekről. Rettentő nagy küzdelem volt ez és a túlerő megölt. Megölt, de azért nyugodtan halok meg, mert a győzelem az

enyém ! Ne szólj ! Ne tégy
semmit ! Ne őrvöngj !
Csendben légy, mert csak
magadnak ártasz vele és
rajtam immár nem segít-
hetsz. Különben is elég,
hogy én elestem a harc-
ban. Neked élni kell ! Ez
jusson eszedbe ! Öntudat-
tal, teljes józan ésszel,
megfontolva tettem mind-
ezt és helyesnek tartot-
tam, mert más megoldás
különben sem volt. Ez
igen jó. És rám nézve,
egy hosszú, küzdelmes
múlt s még egy keserű
jövő helyett e nyugalom
és végtelen csönd bizo-

nyára megbecsülhetetlen lesz. Elégedett vagyok most, mikor neked ez utolsó istenhozzádöt írom Fiam. Mert én egy világot sarcoltam meg, de jogosan, mert az a világ adósom volt. Nem akarta adni, de küzdöttem véle és én elvettem a mire szükségem volt s nem baj, hogy az erőfeszítésbe belehalok . . .

Hogy én elmegyek, ne fájlaljátok. Higgyétek el, igen gonosz és határozottan eltévesztett éltet küszködtem végig és az utolsó időben nagyon terhemre

esett. És most szervusz. Karom helyett megölel a lelkem! A tettemmel pedig ne törődjeteK és a világ utánnam való fecsegésével sem. Csatákban voltam és tizenhét sebhely van a testemen s azt se mondta senki, hogy köszönöm. Sok ostoba a nyakamon át mászott a polcra és én a kapitányi rangnál nem vihettem feljebb, mert nem voltam szemtelen s az apám csak a möllersdorfi börtön prófosa volt . . . tehát meg lehetek elégedve a karrieremmel . . .

Elmondtam-e mindent. Igen! A szivartáska-találmányomat, talán megveszi az az angol cég, ebből is megtérül a kincstárnak valami. A butoraim, festményeim, lovaim, ha tisztességes áron kellnek el, majdnem fedezik a hiányzó összeget. De te még gondolatban sem folyj bele az intézkedésbe. Semmibe sem Ákos, majd elintéz mindent az ezredes.

Most pedig ölellek téged Fiam, szeresd a feleségedet és áldjon meg benneteket az örök Ter-

mészet, minden javaival
édes gyermekeim, mint
ahogy nem áldotta meg
öreg barátotokat

Schmidtet“.

Tarr csak nézte a levelet, megkövülten és megzavarodott agygyal, elolvasta tizszer egymásután. S ahogy először megrémült a tartalmától és attól a gondolattól, hogy az ő kauciója lopott pénz, úgy beletörődött a változhatatlanba, mikor reggel a nap ablakán besütött és isten tudja hányadszor, még mindig a levelet olvasta.

Megbékült lassanként a kapitány csodálatos és rettenetes tetteivel és valami szörnyű megnyugvással mondogatta a le-
vélre borúlva:

— Schmidt, Schmidt...
én Jézusom, aki meghal-
tál az én bűnömért... Én
kedves, jó öreg barátom,
én apám!... Segíts en-
gem, hogy meg ne örül-
jek, hogy a Te óhajodnak
eleget tehessek, hogy a Te
végtelen önfeláldozásodat
meghálálhassam; adj ne-
kem olyan nemes szívet,
amilyen a Tied volt s azzal
szerethessem majd az én

feleségemet, akit Te is szeretted, hozzája méltóbb vonzalommal mint én!...

A temetés aztán nagy pompával történt. Banda, fáklya, katonák, tenger sok nép és ragyogó egyenruhák. Aztán a sortűz.

S amint a kürtös lefújt és a trombitahangok szomorúan búgtak végig a fényes őszi délutánba, Tarrnak úgy tetszett amint a sír mellett állt, hogy ez talán nem is a Schmidt temetése, hanem valaki másé. S szemeivel kereste öreg barátját a fényes

egyenruhák között. Nem lehet az, hogy ő halhatott meg! A Jóság sohasem múlhat el!

— Tarr, — mondta neki Lehonczy, mikor a hantot felhúzták a huszárok, — gyere te is, az ezredes magához hivat bennünket.

A főhadnagy feleszmélt kissé s önkénytelenül ment Lohonczy után

Az ezredes, mikor a lakásához értek, Tarrt és Lohonczyt behívta magához.

— Gyertek be urak, — mondta, — a bárónő

ad majd nektek valamit
uzsonnára.

A bárónő a felesége
volt, aki kisírta a szép
szemeit a derék Schmidt
után, akit igen tisztelt,
ugyszintén a két kis-
asszonynak is vörös volt
az orrocskája.

A két tiszt pedig be-
ment, de az ebédlő he-
lyett az ezredes dolgozó
szobájába mentek, ahol
az öreg leültette őket és
szivart tett elébük.

— Uraim, — kezdte —
rövid leszek. Önök jó ba-
rátai voltak a megboldo-
gultnak, én pedig nagy

tisztelője. Ez emberben — úgy látszik — csalódtunk, a mint meggyőződtem. Ime egy levél. Hideg és világos. Hallják. — És olvasta:

— „Én Schmidt kapitány, tudatom Önnel, hogy egy lóverseny alkalmával ötvennégyezer koronát vesztettem s ez összeget a rámbizott hivatalos pénzből vettem el“.

— Ennyi az egész, — mondta az ezredes. — És tudják-e, — susogott az öreg nála szokatlan bizalmassággal és keserőséggel, hogy ennek egyedül

a főherceg az oka, aki e szegény embert ily ostobaságokba vitte. Helyes. Ez megtörtént és többé nem segíthetünk rajta. Én tizenháromezer forintot leltem Schmidt-nél. Az ingójait kézalatt adom el és ebből megtérítjük a hiányzó pénzt, ha talán kevés lenne, én pótolom ami még hiányzik. Illetékes helyen ezt jelentenem okvetlen szükséges. De önök ne szóljanak erről holmi hirlapíróféléknek. Ez nem tartozik a civilekre.

Tarr főhadnagyot na-

gyon fojtogatta valami s talán szól is, ha egy sürgönyhordót nem taszít be az ezredes huszára a dolgozó szobába.

Táviratot hozott — Schmidtnek, a halottnak.

Az ezredes bontotta fel:

„Szivartáska vizi mentőkészülékét megvesszük. Ügynökünk megy. Ötvenezer koronát ajánlunk érte. Sürgöny választ kérünk. V. Horsley, London“.

— Hát ez mi, — kérdezte az ezredes.

Tarr szolgált felvilágosítással.

— A szegény kapitány nagy vegyész volt. Valami kis szivartáska-féle dolgot talált ki. Amit ha a zsebébe tett valaki és a vízbe esett vagy ugrott, a táskába levő vegyiszerek a víztől olyan gázt fejlesztettek ki, mitől a táská felfújódott s e mentőhólyagszerű dolog elég volt, hogy a víz fajsúlyánál könnyebb emberi testet felszinen tartsa és ne hagyja elsüllyedni. Maga Tarr is tett ezzel kísérletet egy uszodában és fényesen bevált.

— Tehát e találmány-

ból befolyó összeg egészen fedezi a kárt s ami megmarad az a rokonoké, ha vannak. Rendbe van. De, — tette hozzá az ezredes minden célzás nélkül, csak a maga becsületes meggyőződéséből, — hogy ez a Schmidt elvett volna valaha akárkinek is egy fityingjét is, hogy ez lopott volna, azt nem hiszem el még a saját levelére sem, arra is azt mondom, hogy hazugság és ennek az embernek egy titka volt, amit magával vitt a sirba.

Lehotai Lohonczy Ti-

bor hadnagy, aki zálogba csapta a Schmidt ezüst teás készletét, felhúzta a vállát és azt mormogta:

— Ember volt ő is és nem arkangyal. Hiszen az apja csak prófosz volt a möllersdorfi börtönben...

És Gyergyókeresztesi Tarr Ákos főhadnagy habár jól halotta is ezt a beszédet, nem szólt rá semmit, hanem bement szépen a többivel uzsonnázni.

Az uzsonna meglehetősen népes és zajos volt. Mindenki a meghalt kapitányról beszélt.

Schmidtről, aki nem sokat törődött az itt maradt fecsegők véleményével többé, hanem utban volt apját, a nyirott bajuszú prófost meglátogatni ott fönn, a felhők felett.

S nem tudni, hogy a becsületes prófosz nem vesz-e fel a menyországi várta elől egy töltött fegyvert, hogy a sikkasztó fiát keresztüllőjje vele, nem azért hogy lopott, hanem azért az örültségért, hogy itt lent a földön érdemesnek tartotta az emberekkel — jót tenni!

Szeptember

Országos Széchényi Könyvtár

Szin: Egy kedves, virágos udvar a Darabos utcán, a debreceni diák-negyedben. A virágok már hervadoznak a kertben, de pompásan virít az őszi rózsza, a sok fehér őszi rózsza. A nagy árnyas tornácot összefutó vadszöllő indáiról pirosuló leveleket tép le az őszi szellő és végig táncoltatja a kert gondozott utjain. A kapu mellett egy vén rózsaszin-

akác másodszor virágzik. A kollegiumból idehallik a diákok hegedülése s a szeliden derengő-borongó délután csupa nyájasderű.

Tóth úr. (Igen poros új cipőket és még porosabb fekete szalon ruhát visel kissé hizásnak indult természetén. A haja szürkül de egészséges barna-piros arcáról meglegedés sugárzik. Virzsina-szivart szí és szelid, kék szemével nyájasan néz Máli kisasszonyra.)

Máli kisasszony. (Egy utólérhetetlenkedvességű koros kisasszony aki ha-

muszinü ruhát és fehérkötényt visel s harisnyát köt.

Szemben velük, künn a kerti lugasban, egy tizenhat éves fiatal ember ül, aki a Tóth ur ötödik gimnazista fia Pali, és idejön ellátásra Máli kisasszonyhoz.

A Pali gyerek egy gyönyörű, fekete szemű és göndör haju tizenegy éves lánykához beszél, akit Piroskának hívnak. Piroska unokahuga Máli kisasszonynak és a Dócyiskolába jár s vendégképpen van a nagynénjénél.

A két fiatal ember-
palánta az új ismerősök
vontatott modorában tár-
salog egymással és a ko-
rukkal járó félszegséggel
ülnek a lugas padján jó
messze egymástól. Pi-
roska egy dobrámán hi-
mez s egy fél világért fel
nem nézne a Pali gye-
rekre. S mikor egyik se-
lyem-matringja lecsuszik
és Palival egyszerre nyul-
nak utánna, a hajuk ösz-
szeér, amitől mind a ket-
ten a nyakukig elpirulnak
s egy fél óráig egy szót
sem mernek egymáshoz
szólni. De azért úgy lát-

szik igen jól találják magukat.

Tóth. (Ujra rágyújt a szivarjára.) Tehát meg-
egyeztünk kisasszony. —
Huszonöt forintot fizetek
a Pali gyerekért. Teljes
ellátás, külön szoba és
mosás. A Pali gyerek jó
fiu, nem lesz vele sok
baj... Hanem ez mégis
nagyszerű véletlen, hogy
ide tértem be a régi, ked-
ves ismerősömhöz! Nem
hittem volna, mikor a ka-
pun a kis cédulát láttam,
hogy maga lakik itt. Van
husz éve mióta itt jár-
tam... Hát a hugocskája,

a hamis szemű Toncsika?
Mi lett vele?

Máli. (Mosolyog) Toncsi boldog asszony! Emlékszik tiszteletes ur Dobos Ferire? Arra a fekete diákra? Az ma a főiskolában a történet tanára és a Toncsika jó férje. (A lúgasba mutat) Piroska a Toncsi lánya.

Tóth. (Élgondolkozik) És a kedves mamájuk?

Máli. (Sóhajl.) Tíz éve, hogy meghalt. Én aztán gondozom ezt a kis házat, a szőlőskertet, kosztosdiákokat tartok, úgy éldegélek. (Mosolyog) Szürke

csöndes élet ez az enyém,
de nyugodt.

Tóth. (Egy nagyot hallgat. Ugy látszik mondani akar valamit, de meggondolja és azt dünnyögi) A Pali gyerek jó fiu, nem lesz vele sok baj... Tehát huszonöt forint...

Máli. Gyerek? Hiszen már ember. Igen, huszonöt forint. Nem is kérnék ennyit, de higgye el tiszteletes ur olyan, de olyan drága ez a városi piac mostanába, hogy ki sem lehet beszélni. Ha eszembe jut, hogy ez-előtt...

Tóth. (A szavába vág.)
Ezelőtt más világ volt.
Még a nap sem így sütött,
a virágok is színesebbek
voltak ezelőtt...

Máli. (Számlálja a szemeket a kötőtűn.) Igen
a virágok is színesebbek
voltak. (Sóhajt, de aztán
megint mosolyog. Át-
nyújtja a kezét az asztal-
on Tóth ur felé.) Tehát
huszonöt forint. Áll az
egyezség tiszteletes ur.

(Pali és Piroska fel-
kerekednek a lugasból és
lesétálnak a kertbe. Jó
messze mennek egymás-
tól de már élénken beszél-

mind a kettő. Pali viszi a Piroska kötőkösarát.)

Tóth. (Mégfogja a Máli kezét és nem is ereszti el.) Minden megváltozott, csak maga nem. Most is olyan kedves, szép, mint húsz évvel ezelőtt.

Máli. (Egy kissé erőszakoskodik és kiakarja a kezét szabadítani. De aztán belenyugszik a sorába és gyöngéden megszoritja a férfi kezét. Mosolyog.) Ne mondjon bókokat Károly, mert minden megváltozott. De legjobban megváltoztam én. Megöregedtem. A virág

elhervad, ha nem süt reá a nap... Huszonöt éve... vagy több is... (Álmodozva) Egy ilyen szep-temberi napon jött hozzánk. Így hozta ide a nagynénje, mint maga Pali... Szalmakalapja volt és kockás kék ruhája és a nyakkendője fekete-csokros. Én nem feledtem el!...

Tóth. (Elereszti a Máli kisasszony kezét. A virzsiniájára ráfogja, hogy nem szelel és a földhöz vágja s merően néz maga elé. Sóhajt, de aztán felderül) Lássá én is em-

lékszem. Maga egy fehér ruhát viselt, amelyben kék pettyek voltak. És a haja, ez a mostani szürkülni kezdő hajkorona... milyen fekete!... Milyen kékes fekete! Milyen csillogó volt... Elvette a szemem fényét. (Merengve.) Én még most is olyannak látom!... És husz éven át mindig magam előtt láttam ezt a haját, azt a piros arcu, fényes szemű lánykát. Maga tudom, hogy ezt nem hiszi el, pedig így volt... Mindig, örökké gondoltam magára Málíka... Mint egy ked-

ves, gyönyörű álmra,
amely elmúlt, szétfoszlott.

Máli. (Nem szól, de
lopva, a még mindig szép
szeméből könnyeket töröl
ki.)

Tóth. (Átteszi székét
a Máli kisasszony széke
mellé és megfogja a ke-
zét) Jól teszi, ha nem hisz
a beszédemnek Málíka.
Rutul megcsaltam magát.

Máli. (Szeliden rámo-
solyog Tóth urra.) Hagyja
ezt Károly. A tavasz el-
suhant és elmúltak vele a
tavaszi álmok. Meghaltak,
szétfoszlottak. A tavaszi
álmoknak ez a sorsa. —

A meghalt álmokat nem lehet feltámasztani és a tavasz nem jön vissza az embereknek, ha egyszer elment, csak a virágoknak. Mert a virágok jobbak, mint az emberek. Lássa, itt minden olyan, mint amikor maga itt lakott. (Behunyja a szemét.) De szép kor is volt az!...

Tóth. (Elgondolkozik és mosolyog.) A mellett a tamariszka mellett csókoltam meg először Málika, emlékszik? Oh, hogy megijjedt, hogy elpirult. Szerettem volna a karomba ragadni, aztán el-

futni azzal a gyönyörű
kis, bájosan zavart leány-
kával. (Sóhaj) Nem vet-
tem a karomba és nem
vittem el soha. Itt hagy-
tam. (Szünet.) Rosszul
tettem...

Máli. (Sóhaj és le-
teszi a kötést. Megadás-
sal.) Bizonyára nem te-
hette Károly, azért nem
vitt el. Ha elvihetett volna,
elvitt volna. Ugy-e Ká-
roly?...

Tóth. (Valami kesé-
rűség maradhatott a tor-
kán a virzsinától, mert
nagyot nyel és igen foj-
tott hangon szól.) Gonosz

volt hozzám az élet...
kegyetlen volt, Málíka!

Máli. (Sóhaj.) Gondoltam én azt Károly és sokszor elmondtam magamba, hogy Károly jó fiú, Károly szeretett engem. És ha teheti, értemjön és elvisz. Vártam is... Soká vártam... De nem jött (kezét gyöngéden a férfi vállára teszi.) Mert nem jöhetett, ugy-e Károly?...

Tóth. (Csüggedten.) Már mindennek vége van Málíka, többé nem lehet a dolgon segíteni, tehát beszélhetünk e kínos ügy-

ről, anélkül, hogy harag lenne belőle. Nem is mentegőzésképpen beszélek.... (Szünet.) Maga angyal volt mindig és meg fogja a jó szívéért áldani az Isten. Én mikor innen utóljára elmentem, éreztem, tudtam, hogy nem jövök vissza többet úgy, ahogy én szerettem volna... Sokat, tömérdeket töprenkedtem akkor-tájt és betege lettem ennek az esetnek, de mondom, a sors kegyetlen volt hozzám és nem engedte meg, hogy az álmaim beteljesedjenek. El-

mentem Málíka.... De tudtam, mindig éreztem húsz éven át, hogy dacára csunya cselekedetemnek, maga nem átkoz és nem gyűlöl engem. Azt ígértem magának, hogy nőül veszem és mégis — itt hagytam. (Megfogja a Málí kezét) Gyűlölt-e Málíka?

Málí. (Szomorú mosolylyal) Én — soha! Megnyugodtam a változhatatlanba és azt mondtam: jól van! Károly elfeledett engem, de én nem felejttem el őt. Ő meg-nősült, de én nem megyek

férjhez. Nem engedem, hogy az ő emlékét kitörölje valaki a szivemből. (Derülten.) És a napok suhantak, multak és egyszer csak kezdett a hajam őszülni és — vén kisasszony lettem. (Boldogan.) És egy napon visszajött Károly, nem akarattal csak véletlenségből tért be hozzám, nem is képzelve, hogy kit talál itt. És most itt hagyja nálam a fiát teljes ellátásra. Azt a fiát, aki éppen olyan csinos gyerek, mint amilyen ő volt, mikor az a hajdan, általa szépnek

mondott Máli őt szerette.
És ez a vén Máli hiven
fogja gondozni a Károly
fiát, mert ha látja, mindig
eszébe jut az a szép kor,
amit a szívébe rejtegetve
őriz és ami az élet baja-
gondja között egyedüli
vigasztalója a vén leány-
nak ..

Tóth. (Előveszi a zseb-
kendőjét és kitörli a sze-
mét, mert a vadszöllőről
valami kis haszontalan
bogár csapódhatott bele)
Ne vessen meg engem
Málikám, mert én egy
igen szegény fiu voltam
és emlékezhet reá, hogy

maguknak a tartásdíjamat
a nagynéném fizette. Ő
taníttatott, ő költött reám.
És azon a szomorú na-
pon, mikor a nagynéném
férje meghalt s nekem
rögtön el kellett utaznom
hozzájuk, azon a napon,
amelyen utólszor láttam
magát, én már tudtam,
éreztem, hogy sohasem
leszünk egymásé... (Ko-
moran.) És a sejtelmem
beteljesedett... A nagy-
néném férje pap volt, én
mint segédlelkész, káplán
lettem helyette. Néném
aki megsejtette, hogy sze-
retem magát, megfogad-

tatta velem, hogy nem
írok többé levelet se
magának. És arra is céloz-
gatott, hogy Irma leánya,
az unokanővérem szíve-
sen feleségül jönne hoz-
zám, közben elemlegette,
felhánytorgatta mennyibe
kerültem nekik míg kíta-
nítottak. Szóval én, nyo-
moruság embere meg-
ígértem ekkor, hogy nem
írok több levelet magának
s Irmával jegyet váltot-
tam... Mikor a kegyév
eltelt, a falu megválasz-
tott papjának. Megnősül-
tem és éltem, ha ugyan
élet volt az enyém. A fe-

leségem nagyon jó asz-
szony volt, nem mond-
hatok reá semmit. Szere-
tett engem. Két éve hogy
meghalt. De az egész éle-
tem olyan volt nekem,
mint aki egy pusztán, őszi
ködbe jár. Céltalanul,
mindig jobban fáradva
keresi az utat. Én azt az
utat kerestem amelyik
magához, a boldogsághoz
vezet, de nem találtam
meg soha... Az idő meg-
homályosította, de meg
is szépítette a maga em-
lékét én előttem. De nem
temette el. Mindig gon-
doltam magára, de nem

merten tudakozódni sem. Féltettem a valótól a régi álmomat. Mikor ma ebbe az utcába érkeztem, megdobbant a szívem. Itt laktam én egykor! Itt voltam én boldog ifju. Vajjon meg van e még Málíka? Néztem a házukat. Húsz éve nem jártam erre. Az utca mássá lett. Nem emlékeztem többé a házakra. Ezen a kapun cédulát láttam. Bejöttem. És ime, kit látok meg először, mint Önt. Málikát, a sokat megálmodott Málíkát. Az udvar képe nem változott. Bele nyilallott

a szívembe, és a húsz éve előtt elmúlt kor elébem röppent minden édesen fájó emlékével . . .

Máli. (Boldogan mosolyog.) Lássá, az isten hozzám vezette, mert azt akarta, hogy ne haljunk meg egymás látása nélkül. Oh, Károly, olyan jó az isten! Sok bajon mentem, keresztül, de ha kértem mindig megsegített. (Összeteszi a kezét és áhitattal néz fel az égre ahol fecskék gyülekeznek és bucsuzva csicseregnek elmenetelük előtt.)

Tóth. (Nem nézi a

fecskéket csak Máli kisasszonyt nézi, és úgy látja, hogy ez a leány az üde piros arcával, fényes szemével, gyönyörű természetével, talán szebb, kedvesebb, mint húsz év előtt volt. Valamit gondol és mosolyogva fogja meg a Máli kisasszonytelt, fehér kezét.) Eszembe jutott valami !

Máli. (Mosolyog.) Mi jutott eszébe ?

Tóth. Mégsem hagyom én itt a fiamat. Máshoz viszem . . .

Máli. (Igen ijedt hangon.) Miért Károly ? Meg-

haragudott reám ? Megbántottam ?

Tóth (Komolyan) Nem. De maga nem tudja gondját viselni.

Máli (Szemrehányással) Én ? Ugyan Károly !...

Tóth. (Feláll) Mondtam, hogy nem tudja gondját viselni !

Máli. (Feláll. Csoválkozással.) De miért nem ?

Tóth. (Nem sokat tekintőriázik, hanem átöleli a szabadkozó Málika kisasszonyt és összeecsókolja az ajakát, a szemét, az arcát, a haját.) Mert én elviszlek innen a falumba

papnénak. A hiveim eleget veszekesznek velem két év óta, hogy miért nem nőülök meg. Az isten vezetett ide. Az mondta, hogy itt vagy, hogy itt keresselek, hogy vigyelek el! Ne is ellenkezz, mert ugy sem használ...

Máli. (Megadja magát a sorsának és csöndes, de boldog zokogással hajtja oda szép, szürke hajas fejét a Tóth ur széles vállára és szaggatott hangon mondja.) De a gyerek, a Pali. Mi lesz vele. Ki viseli gondját?

Tóth. (Elfogdossa a Málka kezeit és azokat is végig csókolgatja a körműktől a blúz ujjából kilátszó gömbölyű könyökig) Ki viseli? Elvisszük Dobos Feriékhez, a sógorékhoz. Gondot visel reá Toncsika. (Karonfogja Málka kisasszonyt és kísértél vele az árnyas tornácról a kertbe. Künn, szeliden dereng-borong a délután. Ezt májustól tanulta el szeptember. Az egész kert csupa nyájas derű. A kollegiumból vidám hegedű hangokat hoz a szellő, amely meghim-

bálja a kapu melletti vén rózsaszínű akác lombjait, s az, mikor elmennek alatta, tele szórja őket utolsó virágaival. Boldogan mosolyognak egymásra mikor Palit és Piroskát meglátják, akik nem veszik őket észre. A két ember-palánta már karonfogva sétál a kertbe s mikor a tamariszk mellett elmennek, Pali ur merészen megcsókolja a Piroska fülecskéjét. A lányka ugyan zavart lesz, de kacagva fenyegeti meg, hamis lovagját.

Máli. (Nagyot néz. El-
hűlve, de mosolyogva.)
Látta ezt? Ilyen hirtelen!
Alig ismerik egymást!

Tóth. (Mosolyog) Ezek
mai emberek Málika! —
Ezek nem fognak húsz
évig várni!...

ooo

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM

A deres meghalt . . . 7
(1898)

Szeptember 116
(1897)

ooo

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

